

REDACTIONEEL

In het najaar van 1998 mochten Maria Grever en Berteke Waaldijk hun boek *Feministische openbaarheid. De nationale tentoonstelling van vrouwenarbeid in 1898* aanbieden aan koningin Beatrix. De koningin droeg waarschijnlijk een van haar bekende hoeden in plaats van het gewoonlijke symbool van koningschap, de kroon. Regentes Emma had een eeuw daarvoor nog geweigerd om de opening van de Nationale tentoonstelling van Vrouwenarbeid bij te wonen. Ook achtte ze het niet opportuun om beschermvrouwe van de vereniging te worden die de nationale tentoonstelling organiseerde. De organisatrices waren daarover zwaar teleurgesteld.

Uit deze kleine anekdote blijkt wel dat er in honderd jaar tijds het nodige veranderd is in de relatie tussen de vrouwenbeweging en ons koningshuis. Ook de invulling van de genderrollen binnen de Nederlandse monarchie is aan verandering onderhevig. Wat gaat er straks bijvoorbeeld gebeuren wanneer voor het eerst in pakweg honderd jaar een koning zal aantreden? En hoe zal dan de verhouding tussen Willem-Alexander en de vrouwen- c.q. mannenbeweging uitpakken?

In dit nummer gaan drie artikelen in op de thematiek rondom koningshuis, vrouwenbeweging en gender.

Maria Grever concentreert zich vooral op de relatie tussen monarchie en feminisme tijdens de regering van onze eerste vrouwelijke vorst, Wilhelmina. Zij analyseert de spanning tussen de sekse-identiteit van het vrouwelijk staatshoofd en haar (destijds sterk mannelijk geconnoteerde) politieke identiteit. Grever betoogt dat Wilhelmina's toenadering tot de vrouwenbeweging door de mannelijke connotaties die er aanvankelijk aan het koningschap kleefden, bemoeilijkt werd. De vrouwenorganisaties zagen Wilhelmina graag als vrouwelijk rolmodel en benadrukten haar vrouwzijn juist als een legitimatiegrond voor hun strijd, terwijl Wilhelmina haar vrouwelijkheid liever wat minder nadrukkelijk met het koningschap geassocieerd zag.

Berteke Waaldijk laat zien dat Wilhelmina's dochter Juliana minder last had van die spanning. Zij wordt meestal beschreven als een gewone vrouw die toevallig ook koningin was. Waaldijk betoogt dat Juliana daarmee bijdroeg aan de vernieuwing van genderrollen in het koningschap. Juliana durfde het aan, in tegenstelling tot haar moeder, om vrouwelijk geconnoteerde kwaliteiten zoals persoonlijke betrokkenheid en belangstelling voor emotionele zaken, centraal te stellen binnen haar invulling van het koningschap.

Ook Liesbet van Zoonen gaat in op de betekenis van gender voor de monarchie. Zij onderzoekt daartoe de beelden van Juliana, Beatrix en Willem-Alexander in de Nederlandse roddelpers.

Naast dit themagedeelte zijn er twee artikelen over het emancipatiebeleid van de Nederlandse overheid.

De bijdrage van Myrtille Hellendoorn verkent op kritische wijze het huidige emancipatiebeleid. Armoede onder vrouwen groeide de afgelopen jaren ondanks het regeringsbeleid. Dit is volgens Hellendoorn in de eerste plaats te wijten aan onvoldoende aandacht voor de herverdeling van zorg. Met name vrouwen met zorgtaken blijken niet altijd gebaat te zijn met een beleid dat eenzijdig gericht is op arbeidsparticipatie van vrouwen.

In de serie Gender en Emancipatiebeleid dit keer een artikel van Saskia Keuzenkamp, beleidsmedewerker bij het Sociaal en Cultureel planbureau. Keuzenkamp stelt de vraag in hoeverre de recente theoretische ontwikkelingen over gender en macht geïntegreerd zijn in het emancipatiebeleid van de overheid. Zij concludeert dat dit nauwelijks het geval is. Beleidsnotities van overheidswege blijken, behalve weinig consistent, zich vooral te concentreren op het thema beeldvorming. Keuzenkamp pleit voor een bredere benadering.

De redactie van het Tijdschrift voor Genderstudies hoopt dat de serie Gender en Emancipatiebeleid ook mensen uit de praktijk zal prikkelen. De redactie verwelkomt zowel artikelen over de relatie tussen theorie en praktijk als artikelen die ingaan op de vraag hoe gender in het beleid van specifieke organisaties een rol speelt.